

BANK TIZIMIDA ISLOHOTLAR: IQTISODIY AHAMIYATI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Toshmurodova Nurxon Dilmurod qizi

Navoiy innovatsiyalar universiteti iqtisodiyot yo'nalishi talabasi,
toshmurodovanurxon4@gmail.com

Gafurova Dilobar Karamatovna Navoiy innovatsiyalar universiteti katta
o'qituvchisi

Islamova Bahora Anvar qizi

Navoiy Innovatsiyalar universiteti Iqtisodiyot yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston bank tizimida olib borilayotgan islohotlar, ularning mazmuni, asosiy yo'nalishlari va iqtisodiyotga ta'siri tahlil qilingan. Bank sektorini liberallashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, kredit siyosatini takomillashtirish hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish jarayonlari yoritib berilgan. Tadqiqot natijalari islohotlar bank tizimining barqarorligi, moliyaviy xizmatlar sifati va iqtisodiyotning investitsiyaviy jozibadorligini oshirishga xizmat qilayotganini masalalari ko'rib chiqildi.

Kalit so'zlar: bank tizimi, islohotlar, liberallashtirish, raqamlashtirish, kredit siyosati, moliyaviy bozor, fintech, investitsiyalar, iqtisodiy rivojlanish

Аннотация: В статье анализируются ключевые направления реформ банковской системы Узбекистана, включающие либерализацию сектора, цифровизацию банковских услуг, совершенствование кредитной политики и расширение сотрудничества с международными финансовыми институтами. Показано, что осуществляемые реформы способствуют повышению финансовой устойчивости, улучшению качества банковских услуг, росту инвестиционной привлекательности и развитию предпринимательства.

Ключевый слова: банковская система, реформы, либерализация, цифровизация, кредитная политика, финансовый рынок, финтех, инвестиции, экономическое развитие.

Annotation: This article examines the main directions of reforms in the banking system of Uzbekistan, including sector liberalization, digitalization of banking services, improvement of credit policy, and expansion of cooperation with international financial institutions. The study demonstrates that these reforms contribute to enhancing financial stability, improving the quality of banking services, increasing investment attractiveness, and promoting entrepreneurship.

Keywords: banking system, reforms, liberalization, digitalization, credit policy, financial market, fintech, investments, economic development

Bozor iqtisodiyoti sharoitida bank tizimi iqtisodiy rivojlanishning asosiy tayanchi bo‘lib, moliyaviy vositachilik orqali iqtisodiyotning real sektorini resurslar bilan ta‘minlaydi. Mamlakatda iqtisodiy islohotlarning chuqurlashuvi bank tizimidan yanada samarali va zamonaviy yondashuvlarni talab qiladi. Shu sababli, so‘nggi yillarda O‘zbekistonda bank tizimini tubdan yangilash, xususiy sektor ulushini oshirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, kredit siyosatini takomillashtirish kabi yo‘nalishlarda tizimli islohotlar boshlangan.

Mazkur maqola bank tizimini modernizatsiya qilish jarayonlari, ularning iqtisodiyotga ta‘siri hamda bank sektorining barqaror rivoji uchun zarur bo‘lgan omillarni tahlil qilishga qaratilgan.

O‘zbekistonda bank tizimi oxirgi yillarda sezilarli darajada modernizatsiya qilindi. Islohotlar quyidagi asosiy yo‘nalishlar bo‘yicha amalga oshirilmoqda:

Bank sektorini liberallashtirish

- Davlat ulushi yuqori bo‘lgan tijorat banklarini bosqichma-bosqich xususiylashtirish;
- Banklar faoliyatida bozor tamoyillarini kuchaytirish;
- Kredit resurslarining narxini bozor mexanizmi orqali shakllantirish.

Bu jarayonlar sektorning raqobatbardoshligini oshirib, xususiy kapital oqimini jalb qilishga xizmat qilmoqda.

Raqamli transformatsiya

- Mobil ilovalar va masofaviy bank xizmatlari kengaymoqda;
- Onlayn-kreditlash, masofaviy identifikatsiya, elektron to‘lov tizimlari joriy etilmoqda;
- Fintech kompaniyalari bilan hamkorlik kuchaymoqda.

Raqamli bank xizmatlarining ko'payishi, aholiga qulaylik yaratib, moliyaviy inklyuzivlikni oshirmoqda.

Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlik

Jahon banki, Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Osiyo Taraqqiyot Banki bilan qo'shma loyihalar:

- risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish;
- bank boshqaruvini korporativ standartlarga moslashtirish;
- xalqaro talablar asosida moliyaviy hisobot tizimini rivojlantirish.

Kredit siyosatini takomillashtirish: Kredit portfeli sifatini oshirish, problemli kreditlarni kamaytirish, iqtisodiyotning ustuvor tarmoqlarini moliyalashtirish bo'yicha chora-tadbirlar kuchaytirilgan.

Islohotlarning iqtisodiyotga ta'siri: Bank tizimidagi islohotlar milliy iqtisodiy rivojlanishning tarkibiy qismiga aylangan bo'lib, quyidagi natijalarga erishilishini ta'minlamoqda:

Investitsiyaviy faollikning oshishi: Xususiylashtirish va shaffoflikning kuchayishi xorijiy investorlarning bank sektoriga bo'lgan ishonchini oshirdi.

Tadbirkorlikni moliyalashtirish imkoniyatlari kengaydi: Yangi kredit mahsulotlari, imtiyozli kreditlar, kichik biznesni qo'llab-quvvatlash dasturlari orqali tadbirkorlik faolligi ortmoqda.

Moliyaviy xizmatlar sifati yaxshilandi: Banklar o'rtasida raqobat kuchayib, innovatsion xizmatlar joriy etilmoqda.

Makroiqtisodiy barqarorlik mustahkamlanmoqda: Bank tizimining barqarorligi milliy iqtisodiyotning umumiy barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa:

Bank tizimini isloh qilish jarayonlari O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, banklar faoliyatining shaffoflashuvi, xususiylashtirish jarayonining faollashuvi va xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikning kengayishi bank sektorining samaradorligini oshirmoqda.

Ushbu islohotlarning izchil davom ettirilishi iqtisodiyotga qo'shimcha investitsiyalar jalb etadi, innovatsion bank xizmatlarini kengaytiradi va milliy iqtisodiyotning barqaror o'sishini ta'minlaydi.

Taklif: 1. Bank sektorida xususiylashtirish jarayonlarini jadallashtirish.
Davlat ulushi yuqori bo‘lgan banklarni bosqichma-bosqich xususiy kapitalga o‘tkazish raqobatni kuchaytiradi va samaradorlikni oshiradi.

2. Raqamli bank xizmatlarini chuqurlashtirish.
Open banking tamoyillarini joriy etish, sun‘iy intellektga asoslangan risk baholash tizimlaridan foydalanish hamda masofaviy xizmatlarni kengaytirish moliyaviy inkluzivlikni oshiradi.

3. Kredit siyosatini takomillashtirish.
Startaplar va kichik biznes uchun moslashtirilgan kredit reytingi tizimlarini joriy etish, problemli kreditlarni kamaytirish uchun “yomon aktivlar fondi”ni yaratish maqsadga muvofiq.

4. Moliyaviy bozor infratuzilmasini rivojlantirish.
Obligatsiyalar bozori va fintech ekotizimini rivojlantirish orqali banklarning uzoq muddatli resurs bazasi kengayadi.

5. Korporativ boshqaruv standartlarini mustahkamlash.
Basel III, IFRS va xalqaro risk-menejment tamoyillarini to‘liq joriy etish bank tizimiga bo‘lgan ishonchni oshiradi.

6. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish.
Ilg‘or tajribalarni o‘rganish va qo‘shma loyihalar doirasida malaka oshirish bank tizimining institutsional salohiyatini oshiradi.

7. Moliyaviy savodxonlikni oshirish.
Aholi va tadbirkorlar uchun moliyaviy xizmatlar va raqamli xavfsizlik bo‘yicha o‘quv dasturlarini joriy etish moliyaviy madaniyatni rivojlantiradi.

Umuman olganda, taklif etilgan chora-tadbirlarning amalga oshirilishi O‘zbekiston bank tizimining raqobatbardoshligini oshirish, innovatsion rivojlanishga yo‘l ochish va milliy iqtisodiyotning barqaror o‘sishini ta‘minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank tizimining statistik ko'rsatkichlari. – Toshkent, 2023.
2. Abdurahmonov Q.X., Isroilov B. Moliya. Darslik. – Toshkent: Noshir, 2021.
3. Zokirov A.A., Murodov M.A. Banklar va bank faoliyati. Darslik. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.
4. Xolboev M.X. Pul kredit va banklar. Darslik. – Toshkent: Fan, 2022.
5. G'aziev N.M. Pul, kredit va banklar. O'quv qo'llanma. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.